

Esa-Jussi Viitala

Hyvän metsänhoidon airuista

Suomen luonnonsuojeluliiton metsäpoliittisten ohjelmien toteutuminen

Viime aikoina on kovasti pyritty luotaamaan tulevaisuutta. Toisinaan voisi kuitenkin olla hyödyllistä pysähtyä katsomaan myös taaksepäin ja arvioida, josko menneestä kehityksestä olisi jotakin opittavaa. Suomen luonnonsuojeluliiton metsäpoliittiset ohjelmat vuosilta 1977 ja 1987 tarjoavat tässä suhteessa mielenkiintoista luettavaa.

Ohjelmissa esitetyt linjaukset kohtasivat aikanaan ankaraa vastustusta metsäsektorin taholta. Yhteiskunnassa vallitsevat arvostukset ja näkemykset metsävarojen käytön periaatteista ovat kuitenkin oleellisesti muuttuneet viimeisen 10–15 vuoden aikana. Tätä taustaa vasten on mielenkiintoista tarkastella luonnonsuojeluliiton aikanaan tekemiä linjauksia hieman yksityiskohtaisemmin.

Luonnonsuojeluliiton ohjelmissa metsien hoidon, käytön ja suojelun yleiset periaatteet olivat säästäväisyys, kestävyys, moninaiskäyttö sekä pienimmän riskin ja monipuolisuuden tavoittelu. Säästäväisyydellä tarkoitettiin sitä, että riittävän suuret metsäalueet säilytetään luonnontilaisina, jotta kaikki maamme metsä- ja suotyypit sekä niiden eliölajit ja geeniperintö säilyvät jälkipolville. Monipuolisuutta katsottiin voitavan edistää parantamalla eri kasvi- ja eläinlajien elinympäristöjä sekä kunnostamalla pilattuja kohteita. Nämä periaatteet ovat nykyään yleisesti hyväksytyjä ja sisältyvät myös metsien käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin säädöksiin.

Vuoden 1987 ohjelmassa esitettiin myös varsin yksityiskohtaisia linjauksia hakkuista, metsien uu-

distamisesta ja metsäojituksesta. Metsänuudistamisen osalta todettiin, että periaatteena tulisi olla luonnonmukaisuus ja pienipiirteisyys. Auruudesta ja muista voimaperäisistä maankäsittelymenetelmistä tuli luopua todettujen moninaisten haittojen vuoksi. Keinollisen uudistamisen ensisijaiseksi toimenpiteketjuksi suositeltiin kulotusta ja kylvöä. Vastaavat linjaukset ovat sittemmin saaneet vakiintuneen aseman metsänkäsittelyn ohjauksessa.

Luonnonsuojeluliiton ohjelmassa tuotiin selkeästi esiin suojelua tai erityiskäsittelyä vaativat kohteet. Niitä olivat mm. saaret, rannat, puronvarsimetsät, lehdot, ojittamattomat suot ja soiden reunavyöhykkeet, pienialaiset haavikot, jalot lehtipuut ja kalliometsät. Lisäksi kerrottiin, että maiseman ja metsäeliöstön kannalta tärkeitä keloja, muita vanhoja puita ja puuryhmiä sekä pensaita ja muuta kasvillisuutta tuli säästää hakkuissa. Sittemmin edellä mainitut kohteet ovat tulleet tutuiksi avainbiotoopeina ja merkittävimmille niistä on annettu lainsuoja. Myös säästöpuiden ja -ryhmien jättämistä suositellaan yleisesti.

Luonnonsuojeluliitto painotti myös sekametsien suosimista sekä korjuu-, sieni- ja hyönteisvaurioiden välttämistä. Etenkin kuusikot tuli hakata talviaikaan maan ollessa jäätyneenä. Kokopuukorjuuta ei tullut suorittaa missään sen aiheuttamien ravinnemenetysten vuoksi. Lisäksi esitettiin, että alaharvennuksen periaatteesta voidaan luopua tietyissä erityisolosuhteissa, esimerkiksi rehevissä korvissa, kallio-

metsissä ja suojametsäalueella. Nämäkin näkemykset ovat nykyään osa arkipäivää metsänkäsittelyn ohjauksessa.

Ohjelmassa otettiin kantaa myös uudisojitukseen – se oli lopetettava välittömästi. Luonnontilaisia oja ei tullut perata ja vesistöjä pilaavien ravinteiden leviäminen oli estettävä mm. laskeutusaltaita rakentamalla. Samalla oli aloitettava kokeilut virheellisesti ojitettujen soiden saattamiseksi luonnontilaan. Lisäksi katsottiin, että metsäojitusten kustannukset ja hyödyt olisi selvitettävä tarkasti, koska yhteiskunta tukee niiden toteuttamista huomattavilla rahamäärillä. Selvityksessä tuli ottaa huomioon myös ympäristövahingoista, esimerkiksi ravinnepestöistä, aiheutuvat kustannukset.

Kaikki edellä mainitut periaatteet on sittemmin otettu osaksi ojitustoiminnan ohjeistusta. Myös ennallistaminen on yleistynyt. Sen sijaan kustannus-hyöty-tarkastelu, jossa otettaisiin huomioon ojituksen aiheuttamat ympäristövahingot, on edelleen tekemättä.

Luonnonsuojeluliiton ohjelmassa todettiin edelleen, että hävinneiden ja uhanalaisten aarnimetsälajien kannalta maan eteläosissa on suojeltu liian vähän vanhoja metsiä. Tästäkin asiasta vallitsee nykyään jo varsin suuri yksimielisyys, erimielisyyttä on vain tarvittavan lisäsuojelun laajuudesta ja toteutuskeinoista.

Kaikkiaan voidaan sanoa, että Suomen luonnonsuojeluliiton metsäpoliittiset ohjelmat olivat monessa suhteessa aikaansa edellä. Ohjelmien vahvuus oli niiden sisältämä näkemys, jonka mukaan yhteiskunnan tarpeet muuttuvat ajan kuluessa. Jollakin hetkellä toisarvoisilta tuntuvat metsäekosysteemin osat saattavat olla ratkaisevan tärkeitä uusien metsänkäyttömuotojen kannalta. Tämän seikan aito ymmärtäminen tarjosi ohjelmien laatijoille aikanaan mahdollisuuden ennakoida tulevaa. Yhtä ennakkoluulottoman ja syvällisen ajattelutavan soveltaminen voisi antaa meillekin tilaisuuden kurkistaa tulevaisuuteen, esimerkiksi Kansallisen metsäohjelman tarkistuksen yhteydessä.

Pro notitia

Suomen luonnonsuojeluliiton ensimmäinen metsäpoliittinen ohjelma valmisteltiin vuosina 1976–77 liittohallituksen asettamassa metsävaliokunnassa, johon kuuluivat Seppo Kellomäki (pj), Esko Joutsamo, Pekka Kauppi ja Lasse Lovén. Se hyväksyttiin liittokokouksessa 20.3.1977. Toinen ohjelma valmisteltiin vuosina 1986–87 työryhmässä, johon kuuluivat Esko Joutsamo (pj), Timo Hokkanen, Markku Kuortti ja Tuomo Ollila. Se hyväksyttiin liittokokouksessa 12.4.1987.

Kirjallisuutta

Metsät ja luonnonsuojelu. Suomen luonnonsuojeluliiton metsäpoliittinen ohjelma. 1987. Moniste. 15 s.
Suomen luonnonsuojeluliiton metsäpoliittinen ohjelma. 1977. Suomen Luonto 36(3): 369–373.

■ MML,VTM Esa-Jussi Viitala, Metsäntutkimuslaitos,
Vantaan tutkimuskeskus
Sähköposti esa-jussi.viitala@metla.fi